

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Miroslav Krutina
advokát
IČO 630 60 990
Vyšehradská 423/27
128 00 Praha 2

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/1385/2016 - 15

Praha 6. 2. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 20. 7. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 27. 9. 2012 a vydání bezdůvodného obohacení ve výši 91.734 Kč s příslušenstvím, o námitkách Navrhovatele podaných dne 22. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1385/2016 - 10, proti nálezů finančního arbitra ze dne 6. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1385/2016 - 9, takto:

Námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 22. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1385/2016 - 10, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 6. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1385/2016 - 9, se podle ustanovení § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy, kterou s Institucí uzavřel, mimo jiné pro neurčitost pojistné smlouvy a rozpor se zákonem, a vydání bezdůvodného obohacení ve výši zaplaceného pojistného se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 6. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1385/2016 - 9 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel s Institucí uzavřeli dne 27. 9. 2012 pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako *Vision4Life*, s počátkem pojištění dne 1. 10. 2012 a pojistnou dobou 25 let, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití s garantovanou pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 10.000 Kč, s úrazovým připojištěním, s celkovým měsíčním pojistným za všechna sjednaná pojištění ve výši 1.500 Kč (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění ve verzi ŽP-VPP-DIMUNI-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplňkové pojistné podmínky životního pojištění ve verzi ŽP-DPP-DIMUNI-0001 (dále jen „Doplňkové pojistné podmínky“).

Finanční arbitr v řízení zjistil, že smluvní ujednání Doplňkových pojistných podmínek, konkrétně čl. 1 bod 3.1 Doplňkových pojistných podmínek o strhávání nákladů: „3.1. *Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně matematických zásad*“, je neplatné podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném v době uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „starý občanský zákoník“), protože je neurčitě.

Finanční arbitr shledal neplatnost ujednání o počátečních a správních nákladech. Při posuzování oddělitelnosti neplatného ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel dovodit neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatné ujednání o nákladech od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Po posouzení námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla k nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, a po zúčtování plnění stran neplatné Pojistné smlouvy, finanční arbitr dospěl k závěru, že Navrhovateli nemůže z titulu bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy přiznat žádné plnění. Finanční arbitr současně neshledal právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy ve výroku nálezu, protože pojištění zaniklo s výplatou odkupného na základě žádosti Navrhovatele.

Protože finanční arbitr není příslušný rozhodovat spory z úrazového pojištění, řízení v této části podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi (pro nepřípustnost návrhu ve smyslu § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi) ve výroku I. Nálezu zastavil.

3. Námítky Navrhovatele

Navrhovatel podal Námítky do výroku II. Nálezu s odůvodněním, že finanční arbitr v Nálezu nepřihlédl ke všem tvrzeným skutečnostem a že Nález spočívá na nedostatečných skutkových zjištěních a nesprávném právním posouzení.

Navrhovatel namítá chybný způsob zúčtování vzájemných pohledávek Navrhovatele a Instituce podle § 457 starého občanského zákoníku provedený finančním arbitrem, který nejprve aplikoval námítku promlčení vznesenou Institucí a teprve následně zaúčtoval nepromlčené částky, které si smluvní strany na základě neplatné Pojistné smlouvy plnily. Navrhovatel má za to, že finanční arbitr nesprávně interpretoval rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, když z něho postup zvolený finančním arbitrem nevyplývá, právě naopak.

Navrhovatel argumentuje, že finanční arbitr zúčtovává vzájemně poskytnutá plnění z úřední povinnosti, bez vůle stran, a případná námítky promlčení nemůže mít na vzájemné zúčtování vliv. Navrhovatel tvrdí, že se zúčtovávají vzájemně poskytnutá plnění, nikoliv pouze nepromlčené pohledávky z titulu bezdůvodného obohacení, jak dovozuje finanční arbitr.

Navrhovatel argumentuje, že ustanovení § 457 starého občanského zákoníku je založeno na principu *restitutio in integrum*, který předpokládá podmíněnost závazků tak, aby si smluvní strana nemohla nechat obdržené plnění z neplatné smlouvy a zároveň vymoci zpět své vlastní plnění druhé smluvní straně. Postup finančního arbitra však právě tuto situaci umožňuje a vytváří mezi stranami zjevnou nespravedlnost.

Navrhovatel odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1128/2014, ve kterém Nejvyšší soud zaúčtoval poskytnutá plnění (bezdůvodná obohacení) a to podle zásady priority, tedy na bezdůvodné obohacení nejdříve vzniklé. Finanční arbitr měl rovněž postupovat podle zásady priority a zaúčtovat plnění Instituce na pojistné placené Navrhovatelem postupně od vzniku smlouvy do současnosti.

Navrhovatel nesouhlasí se závěrem finančního arbitra o aplikaci dvouleté subjektivní promlčecí doby, protože Instituce neprokázala, že by Navrhovatele s modelací, kterou v řízení předložila Instituce (dále jen „Modelace“), seznámila. Navrhovatel namítá, že Modelace se neshoduje s pojistným produktem a obsahuje odlišné parametry. I kdyby se však Modelace s pojistným produktem shodovala, není součástí Pojistné smlouvy.

Navrhovatel namítá, že Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, když z konkrétních okolností týkajících se uzavření Pojistné smlouvy vyplývá, že Instituce úmyslně a soustavně jednala v rozporu s Pojistnou smlouvou, když strhávala Navrhovateli neoprávněně poplatky a náklady a alokovala obdržené pojistné mimo Navrhovatelem určené fondy. Navrhovatel odkazuje na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. ÚS 2700/15, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011. Navrhovatel argumentuje, že je v rozporu s dobrými mravy, aby zaviněné a úmyslné jednání Instituce bylo aprobevováno v objektivní tříleté promlčecí lhůtě.

Navrhovatel vznáší námitku promlčení práva Instituce na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy, a to ve vztahu ke všem plněním poskytnutým Navrhovateli v období tří let před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem.

Navrhovatel na základě výše uvedeného požaduje, aby finanční arbitr Nález změnil a rozhodl tak, jak Navrhovatel požadoval v návrhu na zahájení řízení, resp. dle jeho doplnění v průběhu řízení.

4. Vyjádření Instituce k Námitkám Navrhovatele

Instituce se s námitkami Navrhovatele neztotožňuje, Nález považuje za věcně správný a řádně odůvodněný.

Instituce shledává postup finančního arbitra, který na základě vznesené námitky promlčení zohlednil promlčení části nároku Navrhovatele a vrácení promlčených částek Navrhovateli nepřiznal, za správný.

Instituce argumentuje, že se v daném případě jedná o synallagmatický vztah, vzájemné nároky jsou peněžité povahy, přičemž lze přiznat pouze vrácení toho, oč peněžité plnění jedné strany přesahuje peněžité plnění poskytnuté mu podle smlouvy druhou stranou, a to za současného zohlednění případného promlčení nároků na vrácení poskytnutých plnění nebo jejich části.

K vznesené námitce promlčení nároků Instituce na vrácení poskytnutého plnění z Pojistné smlouvy namítá Instituce, že tato je zcela zjevně nedůvodná, neboť nárok Instituce na vrácení mimořádného výběru zohledňuje Navrhovatel v návrhu na zahájení řízení a je tak předmětem řízení od počátku. Instituce se neztotožňuje s argumentací Navrhovatele, že svůj nárok na vrácení poskytnuté částky neuplatnila (současně odkazuje na specifika řízení před finančním arbitrem podle § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, která jí neumožňují uplatnit vzájemný nárok), když k tomu podle svého tvrzení ani nebyla povinna, protože vzájemný nárok Instituce je předmětem řízení od počátku.

Instituce argumentuje, že v případě, kdy by vzájemný návrh nebyl předmětem řízení od počátku, mohlo by dojít k absurdním důsledkům, kdy by žalující strana mohla vyčkat, až v průběhu řízení uplyne promlčecí doba vzájemného nároku žalovaného, následně vznést námitku promlčení a domáhat se vydání poskytnutého plnění, bez povinnosti vrátit žalované straně plnění vzájemné.

Z výše uvedených důvodů Instituce navrhuje, aby finanční arbitr potvrdil vydaný Nález a Námitky Navrhovatele zamítl.

5. Řízení o námitkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu; včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nálezu potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám Navrhovatele, které vznesl již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložil je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení soudním, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. V tomto směru finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Finanční arbitr vedle posouzení správnosti Nálezu vzhledem k podaným Námitkám Navrhovatele současně posoudil, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svou pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu ukládá § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitost a žádostem o prodloužení lhůty ze strany Instituce je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi relevantními podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení, případně které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

5.1. *Námítka promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení*

Finanční arbitr při posouzení promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy shledal, že se v daném případě použije dvouletá subjektivní promlčecí lhůta, protože Navrhovatel se o konkrétní výši počátečních a správních nákladů účtovaných Institucí (z jejichž neurčitosti dovozuje neplatnost Pojistné smlouvy a nárok na vydání bezdůvodného obohacení) dozvěděl z Modelace, kterou v řízení předložila Instituce.

Samotnou Modelací, zejména jejím vlivem na okamžik počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty, se zabýval finanční arbitr důkladně již v bodu 5.5 Nálezu, na který v podrobnostech odkazuje.

Finanční arbitr opakovaně odkazuje na ustálenou judikaturu obecných soudů ohledně počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty práva na vydání bezdůvodného obohacení, např. na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2007, sp. zn. 33 Odo 306/2005: „[z] hlediska posouzení počátku běhu dvouleté subjektivní promlčecí doby podle § 107 odst. 1 obč. zák. je tedy rozhodný okamžik, kdy se oprávněný v konkrétním případě skutečně dozví o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo je získal. Jinak řečeno, pro začátek běhu subjektivní promlčecí doby k uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení se vyžaduje skutečná (prokázaná) a nikoli jen předpokládaná vědomost oprávněného. K tomu dochází tehdy, kdy oprávněný zjistí takové skutkové okolnosti, které mu umožní uplatnit jeho právo žalobou u soudu. V případě bezdůvodného obohacení získaného plněním z neplatné smlouvy (§ 457 obč. zák.) je pak rozhodující subjektivní moment, kdy oprávněný zjistí takové okolnosti, z nichž lze dovodit, že smlouva, z níž bylo plněno, je neplatná.“

K námítce Navrhovatele, že Instituce neprokázala, že by s Modelací Navrhovatele seznámila, když podle tvrzení Navrhovatele ani z odůvodnění Nálezu není patrné, kdy a zdali vůbec se měl Navrhovatel s Modelací seznámit, finanční arbitr odkazuje na zjištění uvedená v odůvodnění Nálezu, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel prezentoval Navrhovateli Modelaci při uzavření Pojistné smlouvy a že Modelaci Navrhovatel podepsal.

Navrhovatel v Pojistné smlouvě stvrdil svým podpisem, že „[j]ako pojistník potvrzuji, že jsem při uzavření pojistné smlouvy převzal(a) pojistné podmínky, verze ŽPP-VPP-DIMUNI-0001 a ŽP-DPP-DIMUNI-0001 a modelový příklad k tomuto typu pojištění na CD a byl(a) s nimi seznámen(a)“. Navrhovatel současně v odpovědi na výzvu k odstranění nedostatků návrhu dne 21. 10. 2016 sdělil finančnímu arbitrovi, že „[k]lient je přesvědčen, že mu byla předložena modelace vývoje hodnoty smlouvy. Na jiné dokumenty si nevzpomíná. Smlouvu, vč. podmínek obdržel až po podpisu.“

Nejen, že Navrhovatel v Pojistné smlouvě potvrdil převzetí CD s modelací, ale papírovou verzi modelového vývoje pojištění také podepsal a tuto podepsanou verzi předložila Instituce v řízení před finančním arbitrem (viz Modelace). Finanční arbitr neshledal, že by se podpis Navrhovatele na Modelaci neshodoval s podpisy Navrhovatele na ostatních písemnostech, které jsou součástí spisového materiálu (např. Záznam z jednání ze dne 27. 9. 2012, Formulář pro zprostředkování ze dne 27. 9. 2012, Pojistná smlouva ze dne 27. 9. 2012), ostatně Navrhovatel Modelaci a svůj podpis na ní v řízení před vydáním Nálezu jakkoliv nezpochybnil. Navrhovatel zpochybňuje Modelaci až nyní v námitkovém řízení, když tvrdí, že Instituce neprokázala, že by s Modelací Navrhovatele seznámila. Finanční arbitr však za dostatečné prokázání seznámení Navrhovatele shledává prohlášení Navrhovatele na Pojistné smlouvě, že převzal a seznámil se s modelovým příkladem, a podpis Navrhovatele na samotné Modelaci.

K námítce Navrhovatele, že se Modelace neshoduje s uzavřeným pojistným produktem a obsahuje odlišné parametry a že Modelace není součástí smluvní dokumentace, finanční arbitr odkazuje, že v Nálezu neshledal, že by Modelace byla závaznou součástí Pojistné smlouvy. Modelace je nezávazný předmluvní dokument, který má představit zájemci

o pojištění orientační vývoj kapitálové hodnoty a hodnoty odkupného za předem stanovených parametrů, aby se zájemce o pojištění mohl kvalifikovaně rozhodnout, zda produkt splňuje jeho požadavky a zda smlouvu uzavře. Modelace obsahuje v záhlaví označení „Životní pojištění – Vision4Life“, a tento obchodní název je totožný s obchodním názvem uvedeným v Pojistné smlouvě. Modelace se dále shoduje s parametry Pojistné smlouvy v pojistné době (25 let), v počátku pojištění (1. 10. 2012), je vyhotovena pro osobu se jménem ■ se vstupním věkem 35 let (tedy pro Navrhovatele). Modelace se neshoduje s Pojistnou smlouvou v pojistné částce pro případ smrti, kdy Modelace kalkuluje s pojistnou částkou 1.000 Kč ve variantě maximum a Pojistná smlouva s částkou 10.000 Kč ve variantě maximum, Modelace dále oproti Pojistné smlouvě nekalkuluje s úrazovým připojištěním, zatímco v Pojistné smlouvě si Navrhovatel s Institucí sjednali úrazové připojištění. Modelace se s Pojistnou smlouvou shoduje ve výši celkového měsíčního pojistného (1.500 Kč).

Modelace na straně 2 obsahuje tabulku s měsíční cenou počátečních a správních nákladů, pod kterou je připojen podpis Navrhovatele. Měsíční počáteční náklady podle uvedené tabulky činí 165 Kč, měsíční správní náklady činí 90 Kč. Ačkoliv se tedy uvedená Modelace neshoduje ve všech parametrech se sjednanou Pojistnou smlouvou, nemění to nic na skutečnosti, že se Navrhovatel na základě této Modelace, jejíž převzetí při uzavření Pojistné smlouvy Navrhovatel potvrdil podpisem Pojistné smlouvy, přičemž svůj podpis umístil i na samotnou Modelaci, dozvěděl orientační výši počátečních a správních nákladů, které bude Instituce Navrhovateli účtovat (podle svého tvrzení Instituce účtovala v souvislosti s Pojistnou smlouvou správní náklady v měsíční výši 60 Kč až 89,16 Kč a počáteční náklady ve výši 133,19 až 162,33 Kč).

Finanční arbitr tedy odmítá jako nedůvodné námitky Navrhovatele, že „nelze dospět k závěru, že Navrhovatel si byl vědom, že mu bude Instituce strhávat počáteční a správní náklady, když s výši těchto nákladů ani způsobem strhávání na vrub Navrhovatele nebyl Navrhovatel seznámen, náklady nebyly ve smluvní dokumentaci ujednány a předložená modelace s odlišnými parametry se nevztahuje k uzavřenému pojistnému produktu Navrhovatelem“, když Modelace se prokazatelně vztahuje k uzavřené Pojistné smlouvě, obsahuje podpis Navrhovatele a vyčíslení počátečních a správních nákladů.

Navrhovatel se podaným návrhem domáhá neplatnosti Pojistné smlouvy a práva na vydání bezdůvodného obohacení zejm. z důvodu neplatnosti ujednání o nákladech pro jejich neurčitost, čemuž finanční arbitr přisvědčil, když shledal absolutní neplatnost Pojistné smlouvy pro neurčitost nákladové struktury. Finanční arbitr však současně zjistil, že Navrhovatel se „orientační výši“ počátečních a správních nákladů, které bude Instituce Navrhovateli účtovat, dozvěděl již na základě Modelace při uzavření Pojistné smlouvy. Finanční arbitr musel v daném případě aplikovat dvouletou subjektivní promlčecí dobu při zjišťování nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, protože Navrhovatel s každou zaplacenou platbou pojistného věděl, jakou přibližnou výši nákladů mu Instituce strhne a i přesto platil pojistné a až po téměř 4 letech od uzavření Pojistné smlouvy se dovolává neurčitosti ustanovení o nákladech.

Navrhovatel tak od uzavření Pojistné smlouvy měl znalost o všech skutkových okolnostech, na kterých nyní svoji argumentaci o neplatnosti Pojistné smlouvy zakládá. Finanční arbitr potvrzuje, že v daném případě se Navrhovateli právo na vydání bezdůvodného obohacení, resp. každá zaplacená platba pojistného, promlčuje ve dvouleté subjektivní promlčecí lhůtě počínající běžet od okamžiku jejího zaplacení.

K námitce promlčení v rozporu s dobrými mravy Nejvyšší soud judikoval ve svém rozhodnutí ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, že „[u]platnění námitky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku promlčení byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. O jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého

účastníka by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námitka promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006)“.

Pokud jde o námitku Navrhovatele co do úmyslného bezdůvodného obohacení Instituce uplatněnou v odvolacím řízení, finanční arbitr odkazuje na přílehlavé závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, že je „*nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázaná*“.

Z předložených podkladů finanční arbitr nezjistil, že by k promlčení uplatněného nároku Navrhovatele došlo vinou Instituce nebo že by námitka promlčení byla projevem zneužití práva na úkor Navrhovatele, natož pak, aby některý z těchto důvodů byl naplněn v tak výjimečné intenzitě, která by odůvodňovala odepření možnosti uplatnit námitku promlčení.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil ani skutečnosti prokazující úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele - finanční arbitr nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu s Pojistnou smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Instituce prováděla změny v Pojistné smlouvě na žádost Navrhovatele, vyplatila Navrhovateli také odkupné (vypočtené podle pojistně matematických zásad) a doplatek odkupného po jejím ukončení, tak, jako by Pojistná smlouva byla platná, neboť Instituce tak činila na základě žádosti Navrhovatele o ukončení pojištění.

Jestliže Navrhovatel k rozporu námitky promlčení s dobrými mravy argumentuje zejména porušením povinností na straně Instituce a poukazuje na skutečnosti, že Instituce vypracovala Pojistnou smlouvu s vadami způsobujícími její neplatnost, jedná se o vylíčení skutkového základu podaného návrhu, nikoli však o popis zvláštních okolností navozujících rozpor námitky promlčení s dobrými mravy.

Finanční arbitr tedy zdůrazňuje, že smyslem institutu promlčení je přispět k právní jistotě (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: „*...neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje*“).

Promlčení tedy slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že promlčení brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit.

Finanční arbitr neshledává, že by bylo v daném případě v rozporu s dobrými mravy, aby se zaplacené platby pojistného promlčovaly v objektivní tříleté promlčecí době (a v daném případě dokonce v subjektivní dvouleté promlčecí lhůtě), když finanční arbitr nezjistil ani úmyslné jednání Instituce ani výjimečné okolnosti odůvodňující odmítnutí námitky promlčení pro rozpor s dobrými mravy, které Navrhovatel tvrdil až v Námitkách Navrhovatele, avšak žádným způsobem neprokázal.

5.2. Vydání bezdůvodného obohacení a námitka promlčení nároků Instituce

Podle § 451 starého občanského zákoníku platí, „(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“

Podle § 457 starého občanského zákoníku platí, že „[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.“

Finanční arbitr dovozuje, že Instituce se na úkor Navrhovatele obohatila přijatým pojistným a Navrhovatel na úkor Instituce vyplaceným odkupným z Pojistné smlouvy.

Navrhovatel v řízení o námitkách současně vznesl námitku promlčení pro vydání plnění, které mu poskytla Instituce na základě Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr považuje vznesení námítky promlčení v odvolacím řízení za přípustné za předpokladu, že závěry o promlčení práva vyplývají ze skutečností, jež vyšly najevo nebo byly zjištěny v prvoinstančním řízení (srov. závěry Nejvyššího soudu např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007, rozsudku ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 917/2003 nebo v usnesení ze dne 25. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 364/2005).

Návrh na zahájení řízení podal Navrhovatel k finančnímu arbitrovi dne 20. 7. 2016. Podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem se Navrhovateli podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 112 starého občanského zákoníku („Uplatní-li věřitel v promlčecí době právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájeném řízení řádně pokračuje nebo je-li ohledně jeho práva zahájena mediace podle zákona o mediaci, promlčecí doba neběží od tohoto uplatnění po dobu řízení nebo od tohoto zahájení po dobu mediace. To platí i o právu, které bylo pravomocně přiznáno a pro které byl u soudu nebo u jiného příslušného orgánu navržen výkon rozhodnutí“), staví se promlčecí doba práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení.

Z výše citovaného ustanovení § 112 starého občanského zákoníku vyplývá, že ke stavení promlčecí doby dochází pouze přímým uplatněním práva, jež se promlčuje. V posuzovaném případě vystupuje Navrhovatel jako věřitel z bezdůvodného obohacení Instituce ve vztahu k pojistnému placenému Instituci na základě neplatné Pojistné smlouvy; Instituce vystupuje jako věřitel ve vztahu k Navrhovateli vyplacenému odkupnému. Jak vyplývá z § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, řízení před finančním arbitrem může zahájit, a uplatnit tak účinky zahájení řízení podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, pouze Navrhovatel. Jinak řečeno promlčecí doba se zahájením řízení Instituci nestaví. To však nebrání Instituci bránit se do výše nároku uplatněného Navrhovatelem kompenzační námitkou (námitkou započtení) ve vztahu k plněním, která Navrhovateli na základě Pojistné smlouvy poskytla.

Jak dovodil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 25 Cdo 874/2005: „Věřitel může uplatnit své právo proti dlužníkovi u soudu nejen podáním žaloby na plnění (§ 79 o. s. ř.), ale v řízení vedeném dlužníkem proti němu i podáním vzájemné žaloby (§ 97 odst. 1 o. s. ř.) a rovněž tzv. kompenzační námitkou, tedy projevem, jímž uplatňuje svou pohledávku k započtení proti pohledávce žalobce (§ 98 o. s. ř.). Od okamžiku, kdy bylo právo takto v řízení uplatněno, promlčecí doba až do skončení řízení neběží; po jeho skončení pak její běh pokračuje“, promlčecí doba se může věřiteli stavět i uplatněním kompenzační námítky. Instituce však v řízení kompenzační námitku vůči Navrhovateli neuplatnila, a tak ani tímto úkonem nezastavila běh promlčecí doby svého práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Subjektivní promlčecí doba práva na vydání plnění z bezdůvodného obohacení je podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku dvouletá, když platí, že „[p]rávo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil.“

Objektivní promlčecí doba je podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku tříletá, resp. desetiletá při úmyslném bezdůvodném obohacení, když platí, že „[n]ejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo.“

Pokud jde o vzájemný vztah subjektivní a objektivní promlčecí doby, pak odkazuje finanční arbitr na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, že „[v]e vzájemném vztahu subjektivní a objektivní promlčecí doby se právo promlčí uplynutím jedné z nich i tehdy, běží-li ještě druhá promlčecí doba“ (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 28 Cdo 3977/2007).

Ze shromážděných podkladů vyplývá že

- a) Navrhovatel na základě Pojistné smlouvy uhradil celkové pojistné ve výši 92.734 Kč, z toho za životní pojištění částku 91.826 Kč;
- b) Navrhovatel v období od 20. 7. 2014 (doba rozhodná pro posouzení promlčení nároků Navrhovatele) do konce pojištění uhradil pojistné za základní životní pojištění ve výši 23.944 Kč;
- c) pojištění založené Pojistnou smlouvou zaniklo na základě žádosti Navrhovatele ze dne 5. 5. 2016 s výplatou odkupného ve výši 44.350 Kč dne 8. 6. 2016, Instituce následně dne 13. 12. 2017 doplatila Navrhovateli odkupné ve výši 6.954 Kč.

Jelikož Instituce vyplatila odkupné dne 8. 6. 2016 a dne 13. 12. 2017 a podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku promlčecí doba k těmto poskytnutým plněním uplyne za tři roky od jejich poskytnutí, tj. dne 8. 6. 2019 a dne 13. 12. 2020 (finanční arbitr nezjistil důvody pro použití dvouleté subjektivní promlčecí doby ani pro použití desetileté objektivní promlčecí doby ve smyslu § 107 starého občanského zákoníku), nezjistil finanční arbitr, že by se Instituci ke dni vydání tohoto rozhodnutí promlčelo právo na vydání bezdůvodného obohacení, které na její úkor získal Navrhovatel přijetím odkupného.

Námítka promlčení práva Instituce na vydání bezdůvodného obohacení tak není důvodná.

5.3. Zúčtování plnění z neplatné Pojistné smlouvy

Finanční arbitr se neztotožňuje s argumentací Navrhovatele, že případná námítka promlčení nemůže mít na vzájemné zúčtování vliv. Finanční arbitr odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, které potvrzuje, že právo na vydání bezdůvodného obohacení (resp. povinnost k vydání bezdůvodného obohacení) vzniká oběma stranám neplatné smlouvy a okamžik ke kterému se staví běh promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení u každé ze stran, se posoudí podle § 112 starého občanského zákoníku: „Podle § 112 obč. zák. nastává stavení promlčecí doby, je-li v promlčecí době (t.j. nejpozději v její poslední den) uplatněno právo u soudu anebo u jiného příslušného orgánu. K uplatnění práva u soudu přitom dochází většinou žalobou na plnění podle § 79 odst. 1 a § 80 písm. b) o. s. ř., popř. vzájemnou žalobou podle § 97 odst. 1 o. s. ř. či projevem žalovaného směřujícím k uplatnění pohledávky k započtení vůči žalobci ve smyslu § 98 o. s. ř. Protože vzájemná žaloba je rovněž žalobou, platí pro ni vše, co občanský soudní řád spojuje s tímto procesním úkonem (zejména v § 79 až § 83 o. s. ř.). S podáním vzájemné žaloby jsou proto spojeny také hmotněprávní účinky zahájení řízení, včetně stavení běhu promlčecích dob, ledaže zákon stanoví jinak. V občanskoprávních vztazích ke stavení promlčecí doby dochází zásadně dnem podání vzájemné žaloby u soudu, na rozdíl od obchodních věcí, kde platí speciální úprava obsažená v § 404 odst. 1 obch. zák. (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. června 2007, sp. zn. 33 Odo 611/2005). Podle § 457 obč. zák. je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Ze zákona tak vzniká synallagmatický závazek, v němž je povinnost obou stran k plnění na sebe vzájemně vázána. Každému z účastníků zrušené nebo neplatné smlouvy se tak zakládá právo na vydání toho, co druhé smluvní straně poskytl a povinnost vrátit plnění, které sám podle takové smlouvy obdržel. Občanský zákoník pro tento případ nemá samostatnou úpravu

otázky promlčení ani stavení promlčecí doby tohoto synallagmatického závazku; proto se použijí ustanovení § 107 obč. zák. a § 112 obč. zák. [...] Na základě neplatné smlouvy o nájmu nebytových prostor ze dne 21. 1. 1991 se žalobkyni dostalo finančního plnění a žalovaná získala možnost užívat její nemovitost. Nebylo však namístě aplikovat § 107 odst. 3 obč. zák., jelikož v dané věci stojí proti sobě dvě práva na peněžité plnění, tedy dvě promlčitelná práva. Na straně žalované je to právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení ve výši finanční částky poskytnuté žalobkyni žalovanou na nájemné, na straně žalobkyně právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení spočívající v náhradě za užívání nemovitosti žalovanou (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. ledna 2003, sp. zn. 33 Odo 773/2002 a usnesení ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 951/2003).“

Pokud by finanční arbitr postupoval tak, jak navrhuje Navrhovatel, popřel by smysl a účel institutu promlčení práva - který má věřitele motivovat uplatnit svá práva včas a nedůvodně nenavodit stav nejistoty po mnoha letech – a zejména pak skutečnost, že jednotlivá (opakující se) plnění se promlčují v samostatných lhůtách. Navrhovatelem požadovaným postupem by došlo k nedobrovolnému faktickému „plnění“ na již promlčený dluh - v situaci, kdy smluvní strana namítla promlčení a finanční arbitr nemůže ze zákona promlčené právo přiznat (§ 100 odst. 1 starého občanského zákoníku). Dlužník jistě může plnit na již promlčený dluh, neboť ten sám o sobě svým promlčením nezaniká, avšak může tak učinit pouze sám a dobrovolně - ani finanční arbitr mu nemůže autoritativně uložit povinnost plnit nevymahatelný dluh.

Z citovaného rozhodnutí vyplývá, že v případě neplatné smlouvy, na jejímž základě si strany poskytly (průběžně poskytovaly) peněžité plnění, vzniká oběma smluvním stranám právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení odpovídající poskytnutým peněžním prostředkům v režimu § 107 starého občanského zákoníku; přitom právo na vydání peněžitého plnění z neplatné smlouvy představuje právo, které se promlčuje, a není v takovém případě na místě aplikace § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

Z finančnímu arbitrovi dostupné soudní judikatury, a to ani z Navrhovatelem označeného rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1128/2014, nevyplývá, že by při vzájemném zúčtování neměl finanční arbitr zúčtovat pouze nepromlčená práva na vydání bezdůvodného obohacení, resp. že by měl provádět zúčtování na již promlčená práva.

Požadavek Navrhovatele, aby finanční arbitr nejprve zúčtoval veškeré vzájemné pohledávky a námitku promlčení vztáhl až následně na případný rozdíl mezi těmito pohledávkami, nenachází oporu v právní úpravě, ani dostupné judikatuře. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani fakt, že finanční arbitr provádí zúčtování sám z úřední povinnosti, tedy aniž by se Instituce domáhala vrácení svého plnění na neplatnou smlouvu. Finanční arbitr nemůže Instituci autoritativně uložit povinnost plnit na dluh, který je nevymahatelný.

Finanční arbitr při zúčtování postupoval za použití principu priority, kterého se dovolává Navrhovatel a podle kterého se plněním dlužníka, v případě že neuvede, na který z více dluhů u téhož věřitele plní, uhradí dluh nejdříve splatný. Finanční arbitr zúčtoval odkupné primárně s nepromlčeným pojistným, které Navrhovatel (který na základě Pojistné smlouvy plnil více než Instituce a je tedy v pozici věřitele) zaplatil do dne výzvy k nápravě adresované Instituci, a to k okamžiku vzniku bezdůvodného obohacení.

Finanční arbitr proto správně v Nálezu dospěl k závěru, že Navrhovateli z titulu bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy nemůže přiznat žádné plnění, protože plnění Instituce bylo v nepromlčeném období vyšší než plnění Navrhovatele.

5.4. Nepříslušnost finančního arbitra k řešení sporu z neživotního pojištění

K požadavku Navrhovatele, aby finanční arbitr rozhodl tak, jak Navrhovatel požadoval v návrhu na zahájení řízení - tedy aby rozhodl rovněž ohledně úrazového pojištění - finanční

arbitr opakuje, že ze zákona není příslušný k řešení sporu z jiného než životního pojištění. Jelikož Navrhovatel výslovně nenapadl výrok I. Nálezu ani tento požadavek nijak dále nezdůvodnil, finanční arbitr se těmito námitkami nezabýval, neboť má za to, že svou příslušnost řádně odůvodnil v bodě 1 Nálezu.

6. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy a posouzení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem, setrvává tak na svém právním závěru z Nálezu, že Navrhovateli z titulu bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy nemůže přiznat žádné plnění. Závěr z Nálezu přitom nemůže změnit ani námitka promlčení, kterou vznesl Navrhovatel v odvolacím řízení k plnění, která mu vyplatila Instituce, protože námitka promlčení nebyla důvodná. Finanční arbitr proto potvrzuje Nález, ve kterém návrh Navrhovatele v části týkající se životního pojištění zamítl.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce fwuh5fp
Instituce – datová schránka v93dkf5

